

STM 1991

Ferdinand Zellbell d.ä.:s inkomster år 1722

Av Anna Lena Holm

© Denna text får ej mångfaldigas eller ytterligare publiceras utan tillstånd från författaren.

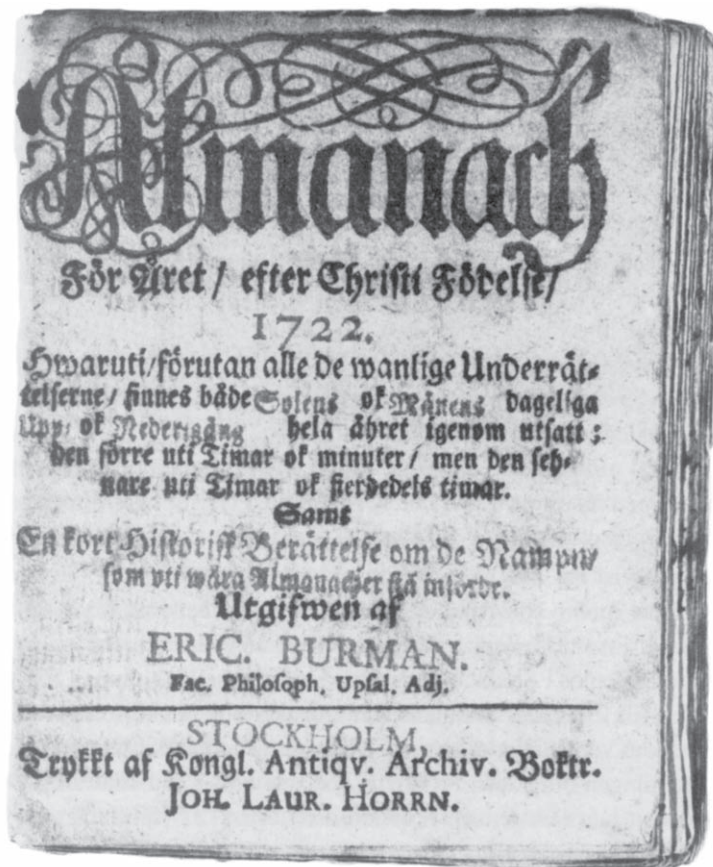
Upphovsrätten till de enskilda artiklarna ägs av resp. författare och Svenska samfundet för musikforskning. Enligt svensk lagstiftning är alla slags citat tillåtna inom ramen för en vetenskaplig eller kritisk framställning utan att upphovsrättsinnehavaren behöver tillfrågas. Det är också tillåtet att göra en kopia av enskilda artiklar för personligt bruk. Däremot är det inte tillåtet att kopiera hela databasen.

Ferdinand Zellbell d.ä.:s inkomster år 1722

av Anna Lena Holm

Några dagar innan detta nummer skulle gå i tryck köpte Musikaliska akademiens bibliotek, av antikvarie Mats Rehnström Stockholm, en liten almanacka för år 1722, vars innehåll snarast borde få komma till allmän kännedom. Många forskare med många olika inriktningar har kanske av olika skäl glädje av innehållet i detta häfte.

Tryckets titelblad lyder: Almanach / För Året efter Christi Födelse / 1722 (se ill.)

Almanach / För Året efter Christi Födelse / 1722. / Hwaruti förutan alle de wanlige Underrät=/telserne finnes både Solens ok Månens dageliga / Upp: ok Neder:gång hela åhret igenom utsatt ; / den förre uti Timar ok minuter men den seh=/nare uti Timar ok fierdedels timar. / Samt / En kort Historisk Berättelse om de Nampn / som uti våra Almanacher stå införde. / Utgifen af Eric. Burman. / Fac. Philosoph. Upsal. Adj. // Stockholm, / Trykkt af Kongl. Antiqv. Archiv. Boktr. / Joh. Laur. Horrn.

Häftet, endast 10 x 8 cm, omfattar 24 blad tryckta i rött och svart. Förutom vad som angivits i titeln innehåller almanackan även uppgifter om

Prognosticon om de förmörkelser som Åhr 1722 infalla
Anno 1722 Åhrs Marknader i Sverige, Finland ok Skåne
Påsternes afgang ifrån Stockholm, samt med Bref=Taxan

En liten Tafla, hwad Caroliner räknade til 20 Styfwer giöra i Daler ok Öre
Kopparm:t

En Uträkning hwad Caroliner giöra i Kopparmynt, sedan the blifwit uphögte
ifrån 1 Daler 28 Öre, till 2 Daler ok 11 Öre Kopparmynt

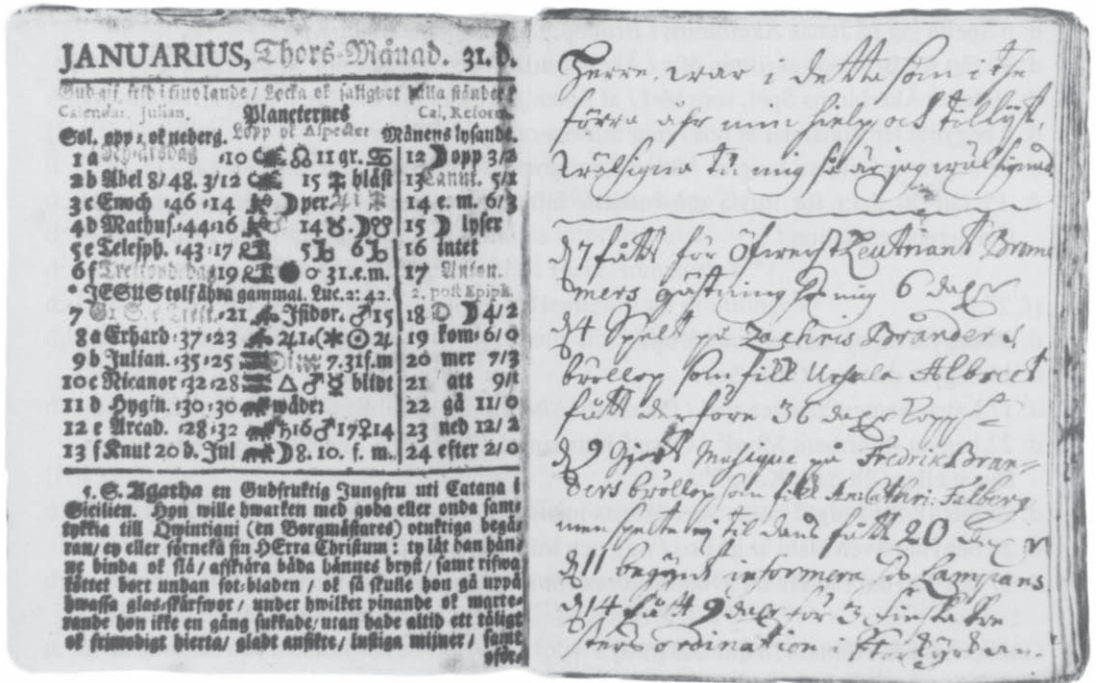
Det är dock inte själva almanackan som är av betydelse utan de 14 blad som är interfolierade vid månadernas uppslag, där Ferdinand Zellbell d.ä. gjort noggranna anteckningar om grunderna för och de faktiska inkomster han hade under år 1722. Zellbell var organist vid Storkyrkan i Stockholm och även anställd vid hovkapellet. Enligt anteckningen vid den 12 juni tycks han också ha haft en ledande post vid magisterpromotionen i Uppsala. (Almanackan är utgiven av director musices i Uppsala, Eric Burman, och tryckt av Johan Laurentz Horrn i Stockholm, hos vilken Zellbell den 5 juni spelade till bröllop).

”Han tycks ha bedrivit en viss musikped. verksamhet” skriver Ingmar Bengtsson försiktigt i Sohlmans musiklexikon, 2. uppl. – nu kan man här faktiskt konstatera i vilken omfattande utsträckning Zellbell sysslade med detta: han undervisade inte bara på klaver, utan även i blockflöjt, luta och violin. Dessutom tycks han ha varit mycket kunnig i själva instrumenthantverket. Han har inte bara besträngt klavikord och luta utan har också ha *lagat* såväl olika klaver som luta. Enligt anteckningarna har Zellbell också bedrivit viss handel med instrument och noter, verkat med censur och författande samt inte minst sysslat med rumsuthyrning.

På grund av tidsbrist har inte alla uppgifter kontrollerats, men t.ex. de händelser som lätt kunnat bekräftas genom adelskalendrar och Bengt Kyhlbergs samling stämmer exakt. Däremot stämmer inte datum för lön från kyrkan helt överens med Storkyrkoförsamlingens räkenskaper i Stockholms stadsarkiv, inte heller summan för sista kvartalet som där anges till 250 daler. Faktiska summor och utbetalningsdatum kan dock inte kontrolleras eftersom verifikationer saknas. Dödboken för 1722 saknas också, varför den kortfattade anteckningen om sonen Fredrichs död inte heller kan bekräftas. Däremot går det att konstatera att han fick en son Fredrich den 17/6 1721 (samt även en Fredericus, döpt 3/11 1728). De mer personliga anteckningarna är få, men målande. Almanackan innehåller även uppgifter om utgifter, men endast för månaden juli, då Zellbell lämnade Stockholm för att dricka brunn på Viksberg.

Året börjas och avslutas med en bön och nederst i högra hörnet för varje avslutad månad finns en markerad ruta innehållande ett Deo gloria samt en specifikation av månadens inkomst.

Här följer anteckningarna in extenso. De vedertagna förkortningarna för t.ex.daler har återgivits med kolon – dal:r –, medan Zellbells egna förkortningar med kolon återges i fetstil. Radslut anges med /. (Se ill.)

JANUARIUS ...

[Anteckningar f. 1^r:]

Herre, war i detta som ithe / förra åhr min hielp och tillijt, / wälsigna tu mig så är jag wälsignad. //

d: 7 fått för ÖfwerstLeutnant Brom/mers gästning hos mig 6 dal:r /

d: 4 Spelt på Zachris Branders / bröllop som fick Ursula Albrect / fått derföre 36 dal:r
Kopp^{mt} /

d: 9 gjort Musique på Fredrik Bran=ders bröllop som fick An: Cathri: Falberg / men spelte ej til dans fått 20 dal:r /

d: 11 begynt informera hos Lampans /

d: 14 fått 9 dal:r för 3 Finska Pre=sters ordination i Storkyrkan. /

[f. 1^v:]

d: 11 begynt informera Lampans 2^{ne} / döttrar Maja Lisa och Anna Sophia L: /

d: 16 begynt informera Caisa Sot. /

d: 30 fått 7 dal:r 1% [öre] Kpp^{mt} för en / skriftt öf:r Jonas Åkerblom, så=som censurs pengar. /

Ähra ware Gud / för sin wälsignelse / Dal: 78 — 1% [öre] Kopp^{mt}

FEBRUARIUS ...[f. 2^r:]

- d: 3 fått 7 dal:r 1 öre för en skriftt / öf:r Camrer Watz såsom censur. /
 d: 6 fått 12 Löd: för ett Clavichordium / jag bedrog åt Ronander. /
 d: 6 Spelte jag på Jonas Åkerbloms / Bröllop, fått derföre 30 dal:r Kpp^{mt} /
 d: 10 fått för Bröllopp skriftten öf:r / Åkerblom 2 Spec: Ducater el:r 36 dal:r. /
 d: 10 lagat Åkerbloms Spel, som blef / af Soten påkostat, fått derföre 6 dal:r /
 d: 9 begynte Hr Ronander at hos / mig informera sig på Claver. /
 d: 12 begynt informera Jungfru / Stina Åkerblom på Clavier. /
 d: 15 fått 30 dal:r för första må=/nadens information hos Lampans / dito 6 dal:r för
 Clavierets reparation /

[f. 2^v:]

- d: 14 begynt en ny månad hos Lamp: /
 d: 14 begynt dito hos Caisa Sot /
 d: 17 Lagat ReuterCrantzes spel / fått derföre 7 dal:r 2% [öre] Kpp^{mt} el:r 3 Car:[oliner] /
 d: 22 begynt informera Monsr / Gustaf Kerman på Fleut doux / betalt strax med en Spec.
 Ducat eller / 18 dal:r Kopp^{mt} /
 d: 22 fått 18 för Jungf: Caisa Sots / första månad. /
 d: 26 begynte Sven Dahl at gå hos / mig och informera sig på Fleut doux /
 d: 27 fått 300 dal:r af Hr Öf Directeu=/ren för information til J: Hedvig. /

Gudi ewinnerl: Ähra / 470 dl:r 2% [öre]

MARTIUS ...[f. 3^r:]

- d: 1 begynt informera Jungf: Stina / Gestrinia på Clavier. /
 d: 5 begynt en ny månad med / Jungfru Stina Åkerblom /
 d: 6 Spelt på luta en time på Cam=/merer Watzes bröllop som fick Greta / Lisa Ahlbom,
 fått derföre 15 dal:r Kp^{mt} /
 d: 10 reste jag på landet til Prost Far / uti Edh [?], igenkom d: 13 om qvällen. /
 d: 15 fått för Åkerbloms sista månad / en Specie ducat el:r 18 dal:r Kp^{mt} /
 d: 17 fått för Caisa Sots andra månad / 18 dal:r el:r en ducat in Specie /
 d: 19 fått för Jungf: Lampors an=/dra månad 30 dal:r Kopp^{mt} /
 d: 17 förtient på en ny violin / til Upsala 12 dal:r. /

[f. 3^v:]

- d: 19 blef jag ansatt af Skör=/biugs febern, at jag måste hål=/las inne öf:r Påskhelgen, men
 / slapp febern d: 24. /
 d: 22 betalte Hr Ronander för / en månadz inform: på Claver 18 dal:r /

d: 24 fått 3 dal:r för skrefna / Fleutstycken åt Åkerblom. /

Prijs ware Gud. / 114 dal:r.

APRILIS ...

[f. 4^r:]

d: 4 fått 30 dal:r för Officerarnes / gästning två trappor up. /

d: 9 fått det första Quartalet wid / StorKyrkan, 250 dal:r Kopp^{mt} /

d: 9 fått 36 dal:r för Jungfru / Stina Åkerbloms information. /

d: 14 begynt en ny månad med / Sven Dahl på Fleut. som är d: 2dra /

d: 12 fått 37 dal:r 6 öre til nyåhrs / pengar af Hennes Majjt drottningen /

d: 12 spelt på Notarien Hacks bröl=/lop som fick Ida Stina Stol på Lagårds=/landz källaren.
fått 18 dal:r /

d: 14 Kom åter Skörbiugsfebern på / mig igen. /

[f. 4v:]

d: 15 spelt på Öfvste Grubbes bröllop / som fick Stats Secreterarens Barks älsta / fröken,
Anna Maria Bark. fått 24 dal:r /

d: 23 begynte Hr Carl Daniel Forelius / at informera sig hos mig på Luta. /

Af Hr Capiten Hercules fått / 9 dal:r Kopp^{mt} på hushyra d: 24. /

d: 28 bekommit det tredie Quarta=/let wid Hofwet för förledit åhr / neml: 222 dal:r 24 öre
Kopp^{mt} /

Baron Wittings hushyra 120 dal:r /

Gudi ewinnerl ähra / 746 dal:r 24.

MAJUS ...

[f. 5^r:]

d: 5 Bekommit af HåfMarskalk / A. v. Duben det första Quartalet för / detta åhr wid
Håfwet 200 dal:r 8 öre. /

d: 8 spelt på Michel Grubs bröllop som / fick Anna Maja Schmer, fått 24 dal:r /

d: 10 fått betalt gammalt lån 150 dal:r Kpp^{mt} /

d: 7 fått 12 Pund rågmjööl af Camrer Watz / för des Luta och Cymbals reparation a 18
dal:r /

d: 17 fått 12 dal:r af Bryggaren / Olof Ström för det han betiente / sig af Hautboisterna af
Guardiet / wid sitt bröllop som tillhörde / mig såsom Organist wid Storkyrkian /
För Jungfru Gestrins en månadz / information fått en specie Ducat / el:r 18 dal:r
Kopp^{mt}.

d: 18 Majj /

[f. 5^v:]

d: 18 lagat Monsr Forelii Luta / med band och strängar fått 12 dal:r /

d: 24 begynt en nym[ån]ad med / Sven Dal på fleut. som är d: 3^d /

d: 29 Bekommit hushyra / af Capiten Hertel 9 dal:r Kpp^{mt} /

[Senare inskrivet:] Agrimonia eller / Åkermönja och / Sötblomster. /

dal:r 443 — 8 / Gudz namn ware ähra / ewinnerl:

JUNIUS ...

[f. 6^r:]

d: 2 fått för Jungfru Maja / Lisa och Anna Sophia Lampas in=formation en månad 30 dal:
r /

Natten emellan d: 4 och 5. sedan / klockan hade slagit 12 el:r eftter / midnatten skref jag
detta. /

d: 5 Slöt Hr Carl Daniel Forelius / sin första månad på Luta, fått / derföre 24 dal:r Kopp^{mt}
/

d: 5 Spelt på Boktrykkaren Horns / bröllop som fick in de Betous dotter på / Södermalm,
fått derföre 24 dal:r. /

d: 6 förtient på en violin 15 dal:r /

d: 7 reste jag til Upsala. / d: 10 blef min lilla Son Fredrich död. /

[f. 6^v:]

d: 14 igenkom jag från Upsala /

Samma dag begrofs min lilla Son / af Magister Gedda, i sielfva kyrkian. /

d: 12 skedde Promotion, hwarwid / jag förde Direction, fått derfö=re in alles med resan
11 Plåtar el:r / 66 dal:r. Magistrarna woro 60. /

d: 18 förtient 6 d: på 4 stycken fleuter som / skickades til Fahlun til Magister Salman /

d: 18 fått 6 dal:r för ett bröllop som Lind=sten accorderat men mig tillhörigt, / bruden är
dotter på lilla Solna. /

d: 19 reste jag och äfwen kom til Wijks=/bergs Surbrun. /

Gud ske ähra altid / 171 dal:r

JULIUS ...

[f. 7^r:]

d: 21 begynte jag at dricka Surbrun /

d: 24 drack jag full satz neml: en kanna

För hitresan til rodderskorna gifvit	4 — 18	
För sakernas upbärande	16	
Köpt en mark smör	18	
#Köpt 6 stycken kycklingar	4 — 16#	
För Portugis=wijn utgifvit	18 —	
För franskt wijn		
Til Doctorn	18	} [Siffrorna senare införda]
Til Prästen	3	
Til Apotekaren	2 —	
Til Brunsmästaren	3 —	
För Kosten	60 —	
För Logementet	15 —	
Til Städerskan	2 — 2	
Til Sylvin [?]	3	

[f. 7^v:]

Til hwed 18
Til Postbäraren 1 — 16

Hemresan

d: 23 Juli lycktade jag i Herrens / namn min brunscur och afreste / samma dag och kom hem igen. /

d: 24 reste jag ut til Probsten / Törnboom och igenkom med / min hustru d: 30 Julij /

[f. 8^r:]

d: 26/6 Spisade jag på Lun[d]by /

d: 9 Juli Åt jag hos Magist: Hasselbom /

d: 10 dito hos Madame Hesse /

d: 16 hos Prästen Wallenius /

d: 17 hos Körkherden Norberg /

d: 18 hos Grubben. /

d: 26 Julij war jag Tracteur / på Assessor Lindestolpes Swär=/mors sal: Fru
Assessorskan / Cronhielms begrafning på / des gård Lundby, hon blef lagder / uti
Salems Kyrkia. /

[f. 8^v:]

Af Capiten Hertels fått / för hushyra 31 dal:r Kop^{mt} /

För Åkerbloms spels widmakt / hållande fått en bryggwed som / kan räcknas til 6 dal:r /

I Decemb: dito fat Swagöl 15 dal:r /

Andra Quartalet wid Storkyr=/kyrkan [sic] 250 dal:r utföll d: 18 Junii /

Deo gloria / 37 dal:r Kpp^{mt} / 250.

AUGUSTUS ...[f. 9^f.:]

- d: 1 begynte Hr Carl Forelius en / ny månad på Luta och Fleut. /
 d: 9 begynte Sven Dahl åter en ny / månad som är den fierde. /
 d: 11 lagat ett Clavier åt Jungf: / Caisa Sot. /
 d: 13 begynt med Jungfru Caisa / Sot en ny månad, som redan / är betalt med
 tre bryggwedat til / wärde 18 dal:r Koppmt /
 d: 27 fått det andra Quartalet wid Håf=/wet 200 dal:r 8 öre Koppmt. /
 d: 27 begynt at informera Madam / Horns Son Sr Johan Horn på / fleut doux. /

[f. 9v:]

- d: 27 begynt at informera Fransöska / Emvuyenens [sic] Hr Camperdons dotter Fröken
 Maria Soph: Camperdon på Clavier. /
 d: 27 begynt en ny månad med Hr Forelius. /
 Notarien Berger betalt förlegda säng=/kläder 24 dal:r. /
 Fått för Fröken Camperdons Spels repara=/tion 4 dal:r 16 /
 d: 28 begynt informera Hr Israel / Broman på Luta. /

Deo laus / lön	200 — 8
	46 — 16
	<hr/>
	246 — 24

SEPTEMBER ...[f. 10^f.:]

- d: 4 Sept: begynt åter en ny må=/nad med Sven Dahl, som är den 5te /
 d: 13 begynt en ny månad med / Jungfru Caisa Sot. /
 d: 18 Hr Commissarie Forelius be=/talt för sin Sons Carl Daniels infor/mation på Luta
 och fleut för twenne / månader 48 dal:r a 4 Rixdal:r mån[a]den /
 Notarien Sternels hushyra / betalt i min frånwaro med / 10 plåtar el:r 60 dal:r /

[f. 10^v.:]

- Hr Capitein Hartman be=/talt halfwa hushyran förut / med 30 dal:r Kpp^{mt} /
 Leutenant Debesch betalt 12 / dal:r för en månads gästning /
 d: 19 afreste jag til Gripsholm / at upwackta Öfwerheten. /

Gudi ährat / 150 dal:r

OCTOBER ...[f. 11^r:]

d: 12 kom jag hem ifrån Grips=/holm igen. /

d: 15 fått för en månadz in=/formation på Claver hos Fröken / Camperdon 24 dal:r

Kopp^{mt} /d: 16 lagat ett Claver åt Monsr / Jacob Bratt. [senare tillagt:] betalt alio loco. /

d: 18 begynte Monsr Jacob Bratt / at informera sig på Claver /

d: 16 begynte Fröken Camperdon / åter en ny månad. /

d: 22 begynt med Hr Israel Bro=/man en ny månad på Luta. /

[f. 11^v:]

d: 22 begynte Hr Carl Daniel / Forelius en ny månad. /

d: 22 fått en half tunna lax til / Skänks af Hr Öfwer Directeu=/ren Sandelhielm, til värde
36 dal:r /d: 26 Hr Israel Broman för sin för=/sta månad betalt 24 dal:r Kpp^{mt} /d: 24 begynte Hr Baron Erich Lovisin / på Violin och Magist: Nils Wettersten / på Claver
at informera sig onsdag och lörd: /

d: 30 fått för informat: hos Camperdons 12 dal:r /

d: 18 tredie Quartalet wid kyrkan 250. /

Ähra ware Gudi / Lön 250

96

 346
NOVEMBER ...[f. 12^r:]d: 5 har Hr Leutnant Debesch / betalt hyra för Salen i 3^{die} wånin/gen til åhrets slut med
18 dal:r Kpp^{mt} /d: 8 Spelt på Ryttmäst: Gref Fredrich / Magnus Stenbocks bröllop som fick / en De la
gardie, fått derföre 24 dal:r. /d: 11 Spelt på CammarHern Sacks bröllop / som fick Gref Carl Bielkes dotter, det / war
ett präktigt bröllop, fått 34 dal:r. /

d: 13 begynt informera Jungfru / Malena Nyman på Claver. /

d: 16 fått hälftten af det tredie Quar=/talet wid Håfvet 100 dal:r 4 öre Kp^{mt} /

d: 20 begynte Monsr Jacob Bratt / en ny månad. /

[f. 12^v:]

d: 19 Hörner begynt ny månad. /

- d: 22 Monsr Bratt betalt sin första / månad med 18 dal:r Kpp^{mt} /
 d: 26 Hr Forelius betalt för en / månads information 24 dal:r /
 d: 26 begynt Hr Forelius en ny månad /
 d: 27 begynt med Hr Israel Broman / en ny månad. /
 d: 27 Spelt på Gref Bengt Stenbocks / bröllop, som fick en Creutz, fått 26 da: /
 d: 28 För inform: hos Bromans 24 dal:r /
 d: 20 begynte Sven Dal den 6te månad. /

Ähra ware Gudi / Lön	100 — 4
	178
	<hr/>
	278 — 4

DECEMBER ...

[f. 13^f:]

- d: 3 Monsr Bratt betalt för des / spels reparation samt för des andra / månadz information
 24 dal:r. /
 d: 15 för Bror Nils Wetterstens information / på Claver fått 12 dal:r Kopp^{mt} /
 d: 16 Fått för Jungf: Malena Nymans / första månad på Claver fått 18 dal:r. /
 d: 17 Fåt [sic] för Psalmboken af Hörner 9 dal:r /
 17 dito Baron Erich Lovisin betalt sin / första månad på violin 18 dal:r. /
 Natten til d: 18 Decemb: war ett för=/skräckel: starkt stormwäder. /
 d: 19 lagat Hr ReuterCrantzes Spel / fått derföre en ducater eller 9 d: 12% [öre] /
 d: 21 lagat ett spinett åt Hofberg får 3 d: 12. /

[f. 13^v:]

För Israel Bromans luta som / jag med nya strängar updragit / fått 24 dal:r Kopp^{mt}.

d: 22 Dec: /

För Caisa Sots information samt / Claverets reparation 27 dal:r Kp /

Sven Dals information inalles 99 /

Joachim Hörners information 36. /

Forelii halfva månad 12 dal:r

Bromans dito 12 dal:r

4de Quartalet wid Kyrkan 150 dal:r d: 24 /

d: 27 Spelt på Professor Wildes Collation / el:r Jul Gestbod [? Gästabud ?] fått 18 dal:r
 Kpp^{mt} /

Ähra ware Gud ewinnerl: / 471 dal:r 24% [öre]

[f. 14^r:]

	Kopp ^{mt}
Lön wid Kyrkan	900 —
Lön wid Håfwet	723 — 12
Informationer af Discipl:	993 —
Bröllop och Collation:	359 —
Accidentier förtienta	167 — 11
Accidentier skänkta	316 — 6
För uthyrda rum	349 —

 Summa 3807 d:[?] 29% [öre]

Gudz helga namn ware ähtrat / prisat och wälsignat för sin runda / wälsignelse af förflutne
 åhr. Amen. /

[f. 14^v blank]

Summary

Ferdinand Zellbell's income 1722

A calendar for the year 1722, recently acquired by the Library of the Swedish Academy of Music, contains succinct but detailed accounts made by the Swedish organist and composer Ferdinand Zellbell the Elder (1698–1765), reproduced in extenso here. Apart from playing at weddings and other events, he taught the clavier, recorder, lute and violin, sold music and instruments, repaired claviers and lutes, acted as censor and rented rooms...